

Małżeństwo jako sakrament

---

*Studium z duszpasterstwa rodzin
w świetle badań
młodych małżonków diecezji siedleckiej*

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Grzegorz Pyżlak

Małżeństwo jako sakrament

---

*Studium z duszpasterstwa rodzin
w świetle badań
młodych małżonków diecezji siedleckiej*

Wydawnictwo KUL
Lublin 2022

Recenzenci

ks. dr hab. Zbigniew Zaremski, prof. UMK

ks. prof. dr hab. Dariusz Lipiec

Opracowanie redakcyjne

Lucyna Cynarzewska-Właźlik

Opracowanie komputerowe

Jakub Kośniewski

Projekt okładki i stron tytułowych

Dorota Woźniak

© Copyright by Wydawnictwo KUL, Lublin 2022

ISBN 978-83-8288-061-8

Wydawnictwo KUL

ul. Konstantynów 1H, 20-708 Lublin, tel. 81 740-93-40

e-mail: wydawnictwo@kul.lublin.pl

<http://wydawnictwo.kul.lublin.pl>

Druk i oprawa: volumina.pl Sp. z o.o.

ul. Księcia Witolda 7-9, 71-063 Szczecin

tel. 91 812-09-08, e-mail: druk@volumina.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
Wstęp	11
Rozdział I. Teologiczne podstawy małżeństwa	19
1. Trynitarny charakter małżeństwa	19
1.1. Bóg Ojciec źródłem miłości	20
1.2. Jezus Oblubieniec	22
1.3. Obecność Ducha Świętego w małżeństwie	25
2. Małżeństwo w zamyśle Boga Stwórcy	27
2.1. Bóg twórcą małżeństwa	27
2.2. Małżeństwo a grzech pierworodny	31
2.3. Ustanowienie sakramentu małżeństwa	34
2.4. Małżeństwo jako tajemnica	38
2.5. Seksualność jako konstytutywny wymiar osoby	40
Rozdział II. Sakramentalność małżeństwa	45
1. Sakramentalny charakter małżeństwa	45
2. Łaska sakramentu małżeństwa	49
3. Cele małżeństwa	53
4. Przymioty małżeństwa	59
5. Szafarz sakramentu małżeństwa	62
Rozdział III. Wyniki przeprowadzonych badań empirycznych	69
1. Znajomość teologicznych podstaw małżeństwa	70
2. Rozumienie sakramentalności małżeństwa	79
Rozdział IV. Wnioski i postulatory pastoralne	93
1. Pogłębianie znajomości teologicznych podstaw małżeństwa	93
2. Troska o umocnienie wiedzy dotyczącej sakramentalności małżeństwa	103

Zakończenie	111
Bibliografia	117
Wykaz tabel	131
Summary	133

THE CONTENTS

Index of Abbreviations	9
Introduction	11
Chapter I. Theological Bases of Marriage	19
1. Trinitarian nature of marriage	19
1.1. God the Father as a source of love	20
1.2. Jesus the Bridegroom	22
1.3. The presence of the Holy Spirit in marriage	25
2. Marriage in God the Creator's Plan	27
2.1. God as the creator of marriage	27
2.2. Marriage and the original sin	31
2.3. Establishing the sacrament of marriage	34
2.4. Marriage as a mystery	38
2.5. Sexuality as the constitutive dimension of a person	40
Chapter II. The Sacramental Nature of Marriage	45
1. The sacramental nature of marriage	45
2. The grace of the sacrament of marriage	49
3. The aims of marriage	53
4. The qualities of marriage	59
5. The minister of the sacrament of marriage	62
Chapter III. The Results of Conducted Empirical Research	69
1. The knowledge of theological bases of marriage	70
2. Understanding the sacramental nature of marriage	79
Chapter IV. Conclusions and Pastoral Demands	93
1. Deepening the knowledge of theological bases of marriage	93
2. The care for strengthening the awareness of the sacramental nature of marriage	103

Ending	111
Bibliography	117
Index of Charts	131
Summary	133

WYKAZ SKRÓTÓW

- AL – Franciszek, *Posynodalna adhortacja apostolska „Amoris laetitia” o miłości w rodzinie* (19 III 2016).
- AK – „Ateneum Kapłańskie”, Włocławek 1909–1950, 1958-
- CC – Pius XI, *Encyklika „Casti connubii” o małżeństwie chrześcijańskim* (31 XII 1930).
- DCE – Benedykt XVI, *Encyklika „Deus caritas est” o miłości chrześcijańskiej* (25 XII 2005).
- DDR – Konferencja Episkopatu Polski, *Dyrektorium Duszpasterstw Rodzin*, Warszawa: Fundacja VITA FAMILIAE 2003.
- DPSP – *II Polski Synod Plenarny (1991–1999)*, Poznań–Warszawa: Pallottinum 2001.
- DWCH – Sobór Watykański II, *Deklaracja o wychowaniu chrześcijańskim „Gravissimum educationis”* (28 X 1965).
- EiE – Jan Paweł II, *Posynodalna adhortacja apostolska „Ecclesia in Europa”* (28 VI 2003).
- EK – *Encyklopedia katolicka*, t. 1–20, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 1973–2014.
- EV – Jan Paweł II, *Encyklika „Evangelium vitae” o wartości i nienaruszalności życia ludzkiego* (25 III 1995).
- FC – Jan Paweł II, *Adhortacja apostolska „Familiaris consortio” o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym* (22 XI 1981).
- HV – Paweł VI, *Encyklika „Humanae vitae” o zasadach moralnych w dziedzinie przekazywania życia ludzkiego* (25 VII 1968).
- KDK – Sobór Watykański II, *Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym „Gaudium et spes”* (7 XII 1965).
- KK – Sobór Watykański II, *Konstytucja dogmatyczna o Kościele „Lumen gentium”* (21 XI 1964).
- KKK – *Katechizm Kościoła katolickiego*, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Poznań: Pallottinum 1994.

- KL – Sobór Watykański II, *Konstytucja o liturgii świętej „Sacrosanctum concilium”* (4 XII 1963).
- KPK – *Kodeks Prawa Kanonicznego*, Poznań: Pallottinum 1984.
- KRO – *Kodeks rodzinny i opiekuńczy*, Łódź: Michalczyk i Prokop 1997.
- LdR – Jan Paweł II, *List do rodzin „Gratissimam sane” z okazji Roku Rodziny* (2 II 1994).
- LF – Franciszek, *Encyklika „Lumen fidei” o wierze* (29 VI 2013), Kraków: Wydawnictwo WAM 2013.
- MD – Jan Paweł II, *List apostolski „Mulieris dignitatem” z okazji Roku Maryjnego o godności i powołaniu kobiety* (15 VIII 1988).
- OsRomPol – „L’Osservatore Romano”. Wydanie polskie, Città del Vaticano 1980-
- RT – „Roczniki Teologiczne”, Lublin 1991/1992-
- SPMR – Konferencja Episkopatu Polski, *Służyć prawdzie o małżeństwie i rodzinie* (19 VI 2009), Warszawa: Biblos 2009.
- VD – Benedykt XVI, *Adhortacja apostolska „Verbum Domini” o Słowie Bożym w życiu i misji Kościoła* (30 IX 2010).

WSTĘP

Małżeństwo należy zaliczyć do jednej z ważniejszych instytucji społecznych, ponieważ większość ludzi tworzących daną społeczność żyje w związkach małżeńskich¹. Dodatkowo jeszcze w oczach katolików posiada ono wymiar religijny, gdyż jego autorem jest sam Bóg. Dlatego problematyką związaną z małżeństwem i jego sakramentalnym charakterem oprócz takich dyscyplin naukowych, jak psychologia, prawo, socjologia, pedagogika czy demografia zajmuje się przede wszystkim teologia i nauczanie Kościoła katolickiego². Teologia do złożonej rzeczywistości małżeństwa podchodzi ze światłem Objawienia Bożego, które pozwala w małżeństwie dostrzec rzeczywistość zbawczą³.

Współcześnie zasadne wydaje się podejmowanie problemu sakramentalności małżeństwa, gdyż instytucja ta przeżywa kryzys⁴. Coraz więcej związków

---

¹ Małżeństwo z łac. *matrimonium* lub *nuptiae* postrzegane było i jest jako usankcjonowany prawnie związek dwojga ludzi, kobiety i mężczyzny, którzy darzą się jednym z największych uczuć, jakim jest miłość. Zob. K. Wolak, *Małżeństwo – sakrament święty czy umowa prawna?*, Warszawa: Oficyna Wydawnicza Łośgraf 2009, s. 11.

² S. Tykarski, *Kryzys małżeński jako wyzwanie dla duszpasterstwa. Studium teologiczno-pastoralne*, Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika 2015, s. 13.

³ Zob. J. Grześkowiak, *Misterium małżeństwa. Sakrament małżeństwa jako symbol przymierza Boga z ludźmi*, Poznań: Wydawnictwo Towarzystwa Chrystusowego Hlondianum 1996, s. 13.

⁴ Karol Wojtyła pisał, że kryzys „instytucji małżeństwa w ludziach naszego współczesnego społeczeństwa jest szczególnie bolesny, dlatego że łączy się z jakimś kryzysem sakramentu małżeństwa”. Zastanawiał go fakt, że w społeczeństwie, w którym ogromną większość stanowią ludzie ochrzczeni, to na etapie małżeństwa, z jakichś powodów „wyłączają się z życia sakramentalnego zapoczątkowanego przez chrzest święty” (K. Wojtyła, *Propedeutyka sakramentu małżeństwa*, AK 56 (1958), z. 1 (294), s. 21). Por. K. Parzych-Blakiewicz,

mażeńskich rozpada się po krótkim czasie od jego zawarcia. Maleje również liczba zawieranych sakramentalnych związków na rzecz wolnych związków kohabitacyjnych oraz związków homoseksualnych⁵. Widoczna jest również coraz większa niedojrzałość osób decydujących się na zawarcie sakramentalnego małżeństwa⁶.

Sakrament małżeństwa jako wyzwanie dla współczesnych chrześcijan wobec laickiej wizji małżeństwa i rodziny, w: *Dom – rodzina – małżeństwo*, red. J.J. Pawlik, Olsztyn: Wydział Teologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego 2013, s. 71–85; S. Tykarski, *Kryzys małżeński jako wyzwanie dla duszpasterstwa. Studium teologiczno-pastoralne*; W. Zatorski, *Kryzys małżeństwa?*, Kraków: Tyniec Wydawnictwo Benedyktynów 2018.

⁵ W dzisiejszym społeczeństwie dopuszcza się i uznaje za słuszną tymczasowość i różnorodność postaw życiowych. Dlatego upowszechnia się niewchodzenie w żadne związki, które, ze względu na swoją wagę społeczną, mogłyby rodzić problem sprostania postawionym przez owo społeczeństwo wymaganiom. Zob. G. Pyźlak, *Kohabitacja jako wyzwanie duszpasterskie*, RT 52 (2005), z. 6, s. 68; por. A. Kwak, *Rodzina w dobie przemian. Małżeństwo i kohabitacja*, Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Żak 2005; też, *Współczesne związki heteroseksualne: małżeństwa (dobrowolnie bezdzietne), kohabitacje, LAT*, Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Żak 2014; I. Janicka, *Kohabitacja a małżeństwo w perspektywie psychologicznej. Studium porównawcze*, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego 2006; M. Kluz, *Legalizacja związków homoseksualnych wyzwaniem rzuconym chrześcijańskiej Polsce*, w: *Małżeństwo i rodzina wciąż wciąż fundamentem nowej cywilizacji. Refleksja na kanwie dokumentu Konferencji Episkopatu Polski pt. „Służyć prawdzie o małżeństwie i rodzinie”*, red. R. Kantor, M. Kluz, Tarnów: Biblos 2011, s. 100–102; W. Majkowski, *Kohabitacja jako dysfunkcyjny czynnik rodziny*, w: *Rodzina: dobro zagrożone*, red. nauk. W. Majkowski, Kraków: Wydawnictwo Księży Sercanów 2015, s. 209–228; P. Tomalski, *Nietypowe rodziny: o parach lesbijek i gejów oraz ich dzieciach z perspektywy teorii przywiązania*, Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego 2007; F. Hartwich, *Związki partnerskie. Aspekty prawne*, Warszawa: LexisNexis Polska 2011.

⁶ Niedojrzałość emocjonalna może przybierać różne formy zewnętrzne, takie jak np. nienaturalnego przywiązania do rodziców, egotyzmu, niezdolności do kontrolowania emocji. Osoba, która nie osiągnęła pełnej dojrzałości emocjonalnej, nie jest w stanie stworzyć z drugim człowiekiem trwałego związku małżeńskiego. Por. S. Tykarski, *Koncepcja dojrzałej osobowości oraz jej wyznaczniki – prolog do rozważań w kontekście osób przygotowujących się do małżeństwa*, „Teologia i Człowiek”. Kwartalnik Wydziału Teologicznego

W teologii małżeństwo zawarte między chrześcijanami jest sakramentem. Tego rodzaju metoda nie jest pozbawiona uzasadnionych podstaw. Nie można jednak dziś nie dostrzegać faktu, że wiele osób, słysząc słowo „małżeństwo”, nie myśli w ogóle o sakramencie. Poza tym jest coraz więcej małżeństw niesakramentalnych, o których również trzeba mówić w kategoriach teologicznych⁷. Dlatego warto będzie sięgnąć najpierw do początków historii człowieka oraz małżeństwa i po wyłonieniu fundamentalnych rysów pierwotnego małżeństwa ukazać je w perspektywie dzieła zbawienia i eschatycznej pełni w chwale Ojca⁸.

Małżeństwo ustanowione przez Stwórcę, a przez Chrystusa podniesione do godności sakramentu, jest przedmiotem norm i nauczania Kościoła. Do istotnych przymiotów małżeństwa należą jedność i nierozzerwalność. Pierwszy przymiot oznacza związek jednej kobiety z jednym mężczyzną i przeciwstawia się wielożeństwu. Tak zorganizowaną formę współżycia dwojga osób nauka katolicka uważa za właściwą ludzkiej naturze. Drugi z przymiotów polega na tym, że związku małżeńskiego nie można zawrzeć na określony czas, lecz zawierany jest on dożgonnie. Naturalne wymogi trwałości małżeństwa zostały przypomniane i wzmocnione przez Chrystusa, który objawił prawdę o nierozzerwalności małżeństwa w kontekście postawionego Mu przez faryzeusza pytania: „Czy wolno oddalić swoją żonę z jakiegokolwiek powodu?” (Mt 19,3)⁹.

UMK 39 (2017), nr 3, s. 183–195; tenże, *Znaczenie posiadania dojrzałej osobowości u osób przygotowujących się do małżeństwa – szkic psychologiczny z uwzględnieniem wątku pastoralnego*, tamże 41 (2018), nr 1, s. 117–136.

⁷ Por. J. Pałyga, *Oni też chcą być wierni (małżeństwa niesakramentalne)*, Żąbki: Apostolicum 1999; J. Salij, *Małżeństwo, rozwód, związki niesakramentalne*, Poznań–Kraków: W drodze, „Kairos” 2000; M. Ostrowski, *Wy też jesteście w Kościele. Duszpasterstwo małżeństw niesakramentalnych*, Poznań: W drodze 2011; M. Habiniak, *Duszpasterstwo związków niesakramentalnych drogą do realizacji wspólnoty z Bogiem i Kościołem. Studium z duszpasterstwa rodzin*, AU KUL: 2016 [mps].

⁸ Por. J. Dyduch, *Małżeństwo sakramentalnym przymierzem*, w: *Znaczenie wiary dla małżeństwa: w kierunku zmiany prawa*, red. P. Kroczek, *Annales Canonici. Monographiae* 4, Kraków: Uniwersytet Papieski Jana Pawła II. Wydawnictwo Naukowe 2016, s. 7–20.

⁹ Pismo Święte cytowane jest według Biblii Tysiąclecia, wyd. 3, Poznań–Warszawa: Pallottinum 1995, łącznie z zawartymi tam skrótami.

W odpowiedzi Chrystus stanowczo powiedział: „Czy nie czytaliście, że Stwórca od początku stworzył ich jako mężczyznę i kobietę? Dlatego opuści człowiek ojca i matkę i złączy się ze swoją żoną i będą oboje jednym ciałem. A tak już nie są dwoje, lecz jedno ciało. Co więc Bóg złączył, niech człowiek nie rozdziela” (Mt 19,4–6)¹⁰.

W obecnych czasach, podobnie jak w czasach Chrystusa, wiele osób nie rozumie istoty małżeństwa, a w szczególności sposób małżeństwa sakramentalnego. Należy zauważyć, że małżeństwo sakramentalne to akt przede wszystkim o znaczeniu religijnym, w którym mężczyzna i kobieta poprzez wzajemną i publiczną zgodę decydują się na dążenie do wzajemnego dobra w związku małżeńskim. Wyrażają również gotowość na przyjęcie potomstwa i odpowiedzialne wychowanie go. Trudno zrozumieć fakt, że wiele par, które chcą zawrzeć ślub kościelny, nie zdaje sobie sprawy, do czego się zobowiązują, czym jest sakramentalne małżeństwo. Często dostrzega się również ich duchowe ubóstwo przejawiające się w obojętnym odniesieniu do Boga. Konsekwencją takiego podejścia jest brak podstawowej wiedzy dotyczącej powołania małżeńskiego, a przede wszystkim – czym w rzeczywistości jest małżeństwo i jaka jest jego wartość i trwałość¹¹. Zauważa się również inne, nowe wyzwanie, z którym trzeba się zmierzyć, a mianowicie gamofobię, czyli lęk, jaki towarzyszy człowiekowi przed wstąpieniem w związek małżeński. Osoby doświadczające takiej sytuacji z jednej strony nie widzą nic złego w sakramentalnym małżeństwie, a z drugiej – utrata wolności, niezależności wymieniane są przez nich jako powody lęku przed jego zawarciem. Strach ten pojawia się zarówno w odniesieniu do ślubu, jak i do poślubionej osoby, od której nie będzie się można „uwolnić”¹².

Katechizm Kościoła katolickiego sakrament małżeństwa określa jako przymierze, „przez które mężczyzna i kobieta stanowią między sobą

¹⁰ Zob. J. Gręźlikowski, *Ślubuję Ci... miłość, wierność i uczciwość. Przewodniki dla pragnących zawrzeć sakrament małżeństwa*, Włocławek: Wydawnictwo Duszpasterstwa Rolników 2012, s. 20–21.

¹¹ Por. G. Pyźlak, *Marriage as a vocation*, „Rocznik Teologii Katolickiej” 15 (2016), nr 2, s. 161–178; J. Laffitte, *Wybrać rodzinę*, tłum. M. Pieńkowska, M. Nowak, Kraków: Wydawnictwo Esprit 2014, s. 38–39.

¹² A. Dobroń, *Gamofobia – na czym polega lęk przed ślubem i jak sobie z nim radzić?*, <https://zdrowie.tvn.pl/a/gamofobia-na-czym-polega-lek-przed-slubem-i-jak-sobie-z-nim-radzic> [dostęp: 9 VI 2022].

wewnętrzną wspólnotę życia i miłości, powstałe z woli Stwórcy, który wyposażył je we własne prawa” (KKK 1660). Małżeństwo osób ochrzczonych Chrystus wyniósł do godności sakramentu, które ze swej natury nastawione jest „na dobro współmałżonków, a także na zrodzenie i wychowanie potomstwa” (KKK 1660; por. KDK 48¹³; kan. 1055 § 1 KPK). Poza tym *Katechizm Kościoła katolickiego* naucza, że sakrament małżeństwa jest „znakiem związku Chrystusa i Kościoła. Udziela on małżonkom łaski miłowania się wzajemnie tą miłością, jaką Chrystus umiłował Kościół” (KKK 1661). Natomiast łaska sakramentu „udoskonala ludzką miłość małżonków, umacnia ich nierozzerwalną jedność i uświęca ich na drodze do życia wiecznego” (KKK 1661)¹⁴.

Katechizm Kościoła katolickiego zwraca również uwagę na sakramentalny charakter małżeństwa katolickiego, którego udzielają sobie małżonkowie, wypowiadając w asyście świadka kwalifikowanego przysięgę małżeńską (KKK 1623). Dojrzałe podejście do sakramentalnego małżeństwa winno być stawiane zarówno osobom decydującym się na jego zawarcie, jak również osobom odpowiedzialnym za proces przygotowania¹⁵. Należałoby jednak zastanowić się nad problemem, który coraz częściej zauważany jest u osób decydujących się na ślub w Kościele, a mianowicie na proces desakralizacji małżeństwa i rodziny, czego efektem jest zacieranie się sakralnego charakteru małżeństwa¹⁶. Warto również zauważyć, że dalszym

¹³ Dokumenty Soboru Watykańskiego II cytowane są według edycji: Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekrety, deklaracje. Tekst polski. Nowe tłumaczenie*, red. M. Przybył, Poznań: Pallottinum 2002, łącznie z przyjętymi tam skrótami.

¹⁴ Por. W. Góralski, *Sakrament małżeństwa w Katechizmie Kościoła Katolickiego*, „Ius Matrimoniale” 1996, nr 1 (67), s. 119–132.

¹⁵ Por. J.J. Perez-Soba, *Lo sposo é con voi (cfr. Mt 9,15). L'attenzione pastorale alle famiglie nei primi anni del matrimonio*, w: *I primi anni di matrimonio. La sfida pastorale di un periodo bello e difficile*, red. L. Melina, Siena: Cantagalli 2014, s. 13–37.

¹⁶ Nad tymi wyzwaniem zastanawiał się również papież Franciszek na ogłoszonej 29 IV 2015 r. audiencji generalnej, podczas której udzielił takiej wypowiedzi: „W rzeczywistości prawie wszyscy mężczyźni i kobiety chcieliby mieć stałe poczucie bezpieczeństwa uczuciowego, trwałe małżeństwo i szczęśliwą rodzinę. Rodzina jest na pierwszym miejscu na wszystkich listach aspiracji ludzi młodych; lecz z obawy przed popełnieniem błędu wielu z nich nie chce nawet o niej myśleć; choć są chrześcijanami, nie myślą o małżeństwie

skutkiem zasygnalizowanego procesu jest nie tylko prawnie dopuszczalny rozwód, ale przede wszystkim jego społeczna akceptowalność. Po rozwodzie na ogół większość rozwiedzionych małżonków znajduje nowego partnera, zawierając z nim związek cywilny¹⁷.

Dlatego należałoby dołożyć starań, aby młodzi małżonkowie nie byli pozbawieni opieki duszpasterskiej w pierwszych latach życia małżeńskiego. Jest to na tyle ważne, że to właśnie w tym czasie pożycia małżeńskiego najczęściej dochodzi do zamykania i izolowania się małżonków¹⁸. Powaga sakramentu małżeństwa wymaga, aby młode rodziny znalazły wsparcie we wspólnocie Kościoła, który winien otoczyć je szczególną troską¹⁹.

Problem naukowy stawiany w niniejszej publikacji dotyczy małżeństwa sakramentalnego, a także młodych małżeństw, wśród których przeprowadzono badania ankietowe²⁰. Dlatego autor monografii postanowił wyrazić go w formie pytań: w jaki sposób współczesny człowiek winien postrzegać sakramentalne małżeństwo? Czy osoby, które zawierały

---

sakramentalnym, jedynym i niepowtarzalnym znaku przymierza, który staje się świadectwem wiary. Być może właśnie ten lęk przed niepowodzeniem jest największą przeszkodą w przyjęciu słowa Chrystusa, który obiecuje swoją łaskę związkowi małżeńskiemu i rodzinie” (OsRomPol 36 (2015), nr 5, s. 48, cyt. za: J. Mariański, *Sakrament małżeństwa w świadomości katolików polskich w kontekście przemian rodziny*, https://repozytorium.uwb.edu.pl/jspui/bitstream/11320/4571/1/STD_2_2016_Marianski.pdf [dostęp: 10 VI 2022]).

¹⁷ Tamże, s. 147.

¹⁸ Synod Biskupów, XIV Zwyczajne Walne Zgromadzenie, *Powołanie i misja rodziny w Kościele i w świecie współczesnym*, Instrumentum laboris, Città del Vaticano 2015.

¹⁹ Według danych Głównego Urzędu Statystycznego z 2015 r. na ogólną liczbę 65 761 rozwodów w Polsce w 2014 r. aż 14 482 przypada na małżeństwa do 4 lat stażu małżeńskiego (por. Główny Urząd Statystyczny, *Rocznik Demograficzny 2016*, Warszawa 2016, s. 247). Analiza ostatnich 10 lat pokazuje, że około 20% rozwodów dotyczy właśnie małżeństw w okresie do 4 lat trwania związku. Por. Główny Urząd Statystyczny, *Rocznik Demograficzny 2006–2016*, Warszawa 2006–2016. Zob. A. Sosnowski, Część 3: *Towarzyszenie małżonkom w pierwszych latach życia małżeńskiego*, w: *Droga do „Amoris laetitia”*, red. P. Kroczyk, J. Krzywda, A. Sosnowski, *Annales Canonici. Monographiae* 5, Kraków: Uniwersytet Papieski Jana Pawła II. Wydawnictwo Naukowe 2017, s. 125–140.

²⁰ Por. L. Melina, *Non é bene che la coppia sia sola*, w: *I primi anni di matrimonio. La sfida pastorale di un periodo bello e difficile*, s. 7–11.

małżeństwo, były świadome jego sakralnego charakteru? Należy również zastanowić się nad tym: czy osoby decydujące się na zawarcie małżeństwa dostrzegają różnice między religijnym a świeckim jego charakterem? W jaki sposób małżonkowie winni wypełniać zobowiązania wynikające z sakramentalnego charakteru małżeństwa?

W monografii autor będzie korzystał ze źródeł zastanych i wytworzonych. Do źródeł zastanych należą Pismo Święte, dokumenty Kościoła powszechnego i Kościoła w Polsce, poruszające problematykę sakramentalnego charakteru małżeństwa. Druga grupa źródeł obejmuje wyniki badań przeprowadzonych na grupie 148 osób z zastosowaniem narzędzia, jakim jest skonstruowany na potrzeby publikacji kwestionariusz ankiety. Przebadano 78 par ze stażem małżeńskim wynoszącym przynajmniej 6 lat. Badania zrealizowano wśród młodych małżeństw mieszkających na terenie diecezji siedleckiej²¹.

Metodologia przedkładanej monografii wymaga zastosowania kilku metod naukowych. W rozdziałach pierwszym i drugim autor będzie korzystał z metody dedukcyjnej, interpretacji tekstu i metody porównawczej. W rozdziale trzecim zastosowana zostanie metoda statystyczna i socjologiczna, a we wnioskach i postulatach pastoralnych, wynikających z przesłanek teologicznych i socjologicznych, metoda syntezy.

Metodę wiodącą publikacji stanowi paradygmat analizy teologii pastoralnej, który obejmuje trzy etapy postępowania badawczego: normatywny, realizowany oraz postulowany. Etap normatywny ujmuje zagadnienia antropologiczne małżeństwa oraz problematykę sakramentalności małżeństwa. Etap realizowany ukazuje znajomość problematyki związanej z podstawami małżeństwa, wynikającymi z zamysłu Boga oraz rozumienia jego sakramentalności. Natomiast etap postulowany ma charakter prakseologiczny i prowadzi do sformułowania wniosków i postulatów pastoralnych, według których u młodych małżonków powinna przebiegać odnowa rozumienia małżeństwa jako sakramentu²².

---

²¹ Por. G. Pyżlak, *Duszpasterstwo rodzin wobec młodych małżeństw*, w: *Matrimonio et Familiae. Z problematyki małżeństwa i rodziny*, red. P. Landwójtowicz, Opole: Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego 2016, s. 99–100.

²² R. Kamiński, *Duszpasterstwo rodzin jako refleksja naukowa*, w: *Duszpasterstwo rodzin. Refleksja naukowa i działalność pastoralna*, red. R. Kamiński, G. Pyżlak, J. Goleń, Teologia Praktyczna 22, Lublin: Bonus Liber 2013, s. 31.

Monografia składa się z czterech rozdziałów. W pierwszym rozdziale zostaną przedstawione teologiczne podstawy małżeństwa. Dwa paragrafy dotyczyć będą problematyki trynitarnego charakteru małżeństwa oraz małżeństwa w zamyśle Boga Stwórcy. W drugim rozdziale zostanie nakreślona problematyka sakramentalności małżeństwa. W trzecim rozdziale na podstawie uzyskanych wyników badań empirycznych zostanie ukazana znajomość podstaw teologicznych małżeństwa oraz rozumienie sakramentalności małżeństwa. W czwartym rozdziale zostaną zaprezentowane wnioski i postulaty pastoralne dotyczące pogłębienia znajomości podstaw wiedzy teologicznej oraz troski o pogłębienie znajomości wiedzy dotyczącej sakramentalności małżeństwa, które zostaną sformułowane na podstawie wskazań Kościoła katolickiego oraz uzyskanych wyników badań przeprowadzonych wśród młodych małżonków diecezji siedleckiej.